

NOTAT

Undersøgelse af fordele og ulempe ved at ændre udbetalingstidspunktet for ældrechecken

2021

J.nr. 20/18915

Indledning

Ældrechecken udbetales årligt til ca. 300.000 folkepensionister. Efter gældende regler træffer Udbetaling Danmark (UDK) afgørelse om udbetaling af ældrecheck i januar måned på baggrund af bl.a. en formueopgørelse pr. 1. januar.

Formålet med undersøgelsen er at beskrive fordele og ulemper ved at ændre udbetalingstidspunktet for ældrechecken til et andet eller flere tidspunkter på året. Undersøgelsen omhandler derimod ikke betingelserne for berettigelse til ældrecheck, dvs. kravene til pensionistens formue eller den personlige tillægsprocent. Der henvises til vedlagte bilag om uddybning af gældende ret for udbetaling af ældrecheck.

Undersøgelsen har ikke afdækket de ydelsesmæssige konsekvenser af ændret udbetalingstidspunkt for ældrechecken. En ændringen af udbetalingstidspunktet ændrer ikke ved de generelle betingelser for indtægts- og formueforhold for berettigelse til ældrecheck. Det vil imidlertid have betydning for den persongruppe, som kan blive berettiget til ældrechecken, idet der ved en ændring af opgørelsestidspunktet fra januar til et andet tidspunkt på året kan være flere eller færre personer med status som folkepensionist, og som dermed har mulighed for udbetaling af ældrechecken. Det vil konkret afhænge af tilvæksten i løbet af året i de enkelte år.

Formueopgørelsen er som udgangspunkt baseret på de oplysninger, der senest er indberettet til skattemyndighederne efter skatteindberetningsloven. Pengeinstitutter m.v. indberetter formueoplysninger i januar måned og Skattestyrelsen gør oplysningerne tilgængelige for pensionisterne og UDK i februar/marts måned. Dette indebærer fx, at formueopgørelsen pr. 1. januar 2021 baseres på pensionistens formueoplysninger pr. 31. december 2019, med mindre pensionisten indsender opdaterede oplysninger til UDK. Dette medfører en række efterbetalingssager.

UDK vurderer, at op mod 12.000 pensionister får efterbetalt ældrechecken årligt, fordi de leverer opdaterede formueoplysninger.

Løsningsmodeller

Der er opstillet tre modeller som mulige alternativer til det gældende udbetalings-tidspunkt. De tre modeller er udformet således på baggrund af BEU alm. del spm. 8 2019, hvortil der blev spurgt, om ældrechecken kan deles op og/eller udbetales i november i stedet for januar.

De tre modeller er:

1. Én årlig udbetaling af ældrecheck i april måned.

2. Én årlig udbetaling af ældrecheck i november måned.
3. To årlige udbetalinger af ældrecheck i henholdsvis april og oktober måned.

For alle tre modeller gælder, at udbetalingen baseres på en formueopgørelse pr. den 31. december det foregående år og pensionistens personlige tillægsprocent opgjort på tidspunktet for afgørelsen om ældrechecken, eftersom den personlige tillægsprocent løbende justeres, hvis der er ændringer i pensionistens indtægtsgrundlag.

Formueopgørelsen vil blive foretaget pr. 31. december i det senest afsluttede år for at sikre, at formueoplysningerne indberettet af pengeinstitutter m.v., kan lægges til grund. Formueoplysningerne pr. 31. december fra det foregående år lægges endeligt til grund, medmindre der er fejl i registreringer af formue. Ændringer i pensionistens formue mellem 31. december og afgørelsen om ældrecheck fører ikke til en ændret formueopgørelse i relation til ældrecheck. Det skyldes, at hvis formueopgørelsen skal anvende oplysninger fra pengeinstitutter m.v. fra en anden dato end 31. december, vil det derfor kræve, at der systematisk indberettes oplysninger fra pengeinstitutter m.v. vedrørende denne anden dato alene til brug for administration af ældrechecken. En sådan systematisk indberetning vil ifølge tidligere undersøgelser medføre omkostninger for de indberetningspligtige. Omfanget af udgifterne er ikke undersøgt nærmere. I denne undersøgelse lægges det derfor til grund, at formueopgørelsen anvender formueoplysninger pr. 31. december, selvom udbetalingstidspunktet for ældrechecken ændres.

Det vil være pensionistens personlige forhold på afgørelsestidspunkt, fx status som gift eller enlig, der lægges til grund for afgørelsen. Hvis en pensionist er blevet samlevende i perioden fra 1. januar til afgørelsestidspunktet, vil samleverens formue pr. 31. december det foregående år (dvs. forud for etablering af samlivet) skulle anvendes i pensionistens formueopgørelse. Hvis en pensionist har ophævet samlivet i perioden fra 1. januar til afgørelsestidspunktet, vil den tidligere samlevers formue ikke indgå i pensionistens formueopgørelse.

Fælles for de tre modeller er endvidere, at ældrechecken udbetales automatisk uden ansøgning af UDK til pensionister med bopæl i Danmark, der er berettiget til at modtage ydelsen.

Model 1: Én årlig udbetaling af ældrecheck i april måned

Model 1 indebærer, at udbetalingstidspunktet for ældrechecken flyttes til april måned med henblik på at sikre, at afgørelsen om ældrecheck automatisk foretages på baggrund af mere aktuelle oplysninger. I april måned har UDK adgang til årsopgørelsen, inklusive formueoplysningerne, for det senest afsluttede år. Dermed sikres det, at formueopgørelsen og udbetalingen af ældrecheck bliver baseret på formueoplysninger, der på udbetalingstidspunktet kun er omkring 5 måneder gamle frem for - som i dag - 13 måneder gamle formueoplysninger.

Årsopgørelsen, inkl. formueoplysningerne, bliver gjort tilgængelig for alle borgere i marts måned. Det er muligt at korrigere oplysningerne i årsopgørelsen frem til 1. maj. Pensionister med selvstændig virksomhed har pligt til at indsende oplysninger om deres virksomheds overskud eller underskud frem til 1. juli. Årsopgørelsen kan

derfor blive ændret efter tidspunktet for afgørelse om ældrecheck. Ændringer til årsopgørelsen vil dog som udgangspunkt vedrøre oplysninger om den skattepligtige indkomst, hvorimod der relativt sjældent sker ændringer i formueoplysningerne.

Borgere, der er fritaget for digital post, modtager årsopgørelsen, inkl. formueoplysningerne, med brev senest 1. maj. De pågældende borgere har dog mulighed for at tilgå årsopgørelsen digitalt fra marts måned eller kontakte Skattestyrelsen for at få tilsendt formueoplysninger på et tidligere tidspunkt.

Pensionisterne vil med model 1 modtage en agterskrivelse i april måned fra UDK med detaljer om de formueoplysninger, der vil blive lagt til grund for afgørelsen om ældrecheck. Dermed sikres det, at samtlige pensionister, herunder også de pensionister, der er fritaget for digital post, har mulighed for at gennemgå og eventuelt korrigere formueoplysningerne, inden der træffes afgørelse.

UDK vurderer, at model 1 vil give den største reduktion i antallet af borgerhenvendelser og vil medføre den største administrative besparelse.

Administrative hensyn

UDK vurderer, at model 1 i mindre omfang vil reducere de administrative opgaver forbundet med sagsbehandlingen af sager om ældrecheck.

Model 2: Én årlig udbetaling af ældrecheck i november måned

Model 2 svarer til model 1, bortset fra at afgørelsen om og udbetalingen af ældrechecken sker i november måned på baggrund af pensionistens formue pr. 31. december i det seneste afsluttede år baseret på skattemyndighedernes årsopgørelse.

Afgørelsen om berettigelse til ældrecheck vil dermed være baseret på formueoplysninger, der er minimum 11 måneder gamle i stedet for – som i dag – 13 måneder gamle oplysninger. Formueoplysningerne vil derfor være næsten lige så gamle som efter de gældende regler. Det vil i modsætning til efter gældende regler ikke være muligt at indsende opdaterede formueoplysninger, fordi de foreslåede løsningsmodeller alle tager udgangspunkt i, at afgørelserne baseres på formuen pr. 31. december, hvor formueindberetningen fra pengeinstitutter, m.v., til skattemyndighederne finder sted.

Administrative hensyn

UDK vurderer, at model 2 vil reducere de administrative opgaver forbundet med sagsbehandlingen af sager om ældrecheck, dog ikke i samme omfang som model 1.

Model 3: To årlige udbetalinger af ældrecheck i april og oktober måned

Model 3 er bygget op på samme måde som model 1, dog med to udbetalingstidspunkter af ældrechecken i løbet af året i stedet for ét. Det vil sige, at UDK kun træffer én afgørelse om ret til ældrechecken, inklusiv formueopgørelse, i april måned, men at ældrechecken udbetales automatisk to gange om året af UDK til de pensionister, der er berettiget til at modtage ydelsen i april.

Ældrechecken kan fx udbetales i april og oktober. Udgangspunktet vil være, at UDK deler ældrechecken ligeligt. Dermed vil udbetalingen i oktober være baseret på formueoplysninger, der er minimum 10 måneder gamle.

Pensionister, der dør mellem de to udbetalinger af ældrecheck

Der vil være pensionister, der dør imellem den første udbetaling i april og den anden udbetaling i oktober. Det foreslås med løsningsmodel 3 at afskaffe udbetaling af den anden del af ældrechecken til de pensionister, der dør mellem den første og anden udbetaling.

Administrative hensyn

Det er UDKs vurdering, at løsningsmodel 3 ikke vil medføre en mærkbar administrativ besparelse i forhold til administration efter gældende regler.

Afledte konsekvenser ved at ændre udbetalingstidspunktet for ældrechecken

Modellerne beskrevet ovenfor indebærer alle, at den formueopgørelse, der ligger til grund for afgørelsen om ældrecheck, anvender mere aktuelle formueoplysninger. Det har i den forbindelse været relevant at undersøge, om der er andre ydelser på pensionsområdet, hvor der er mulighed for at sikre anvendelse af mere ajourførte formueoplysninger.

Det er vurderingen, at det primært er relevant at forholde sig til tildeling af helbredstillæg, som benytter samme formueopgørelse som afgørelse om ældrecheck.

Helbredstillæg

Helbredstillæg er tillæg, som folkepensionsister og førtidspensionister, der er tilkendt førtidspension efter reglerne før 2003 har mulighed for at søge om hos kommunen. Der kan ydes et almindeligt og et udvidet helbredstillæg.

Der kan ydes almindeligt helbredstillæg i form af et tilskud til pensionistens egne udgifter til blandt andet medicin, tandlæge, høreapparat, fysioterapi og fodterapi, hvis der kan gives tilskud efter sundhedsloven. Hvis betingelserne for at modtage helbredstillægget er opfyldt, er der løbende ret til tilskud til egenbetalingen.

Der kan desuden ydes udvidet helbredstillæg i form af tilskud til tandproteser, briller og fodbehandling, der ikke gives tilskud til efter sundhedsloven. Tilskuddet er et engangsbeløb, der skal søges, inden behandlingen/produktet udføres eller bestilles.

Helbredstillæg dækker op til 85 procent af pensionistens egen andel af udgiften. Helbredstillæggets størrelse afhænger af pensionistens personlige tillægsprocent.

Det er den samme formueopgørelse, der foretages i UDK for både ældrecheck og helbredstillæg, og den samme formuegrænse, der ligger til grund for vurderingen af, om pensionisten er berettiget til ældrecheck og helbredstillæg. Den personlige tillægsprocent er ligeledes den samme, som anvendes til beregning af størrelsen af ældrechecken.

UDK træffer afgørelse om størrelsen af den likvide formue, når afgørelsen skal lægges til grund for kommunens afgørelse om helbredstillæg, eller når UDK skal træffe afgørelse om ældrechecken. Ved ansøgning om tilskud efter reglerne om det udvidede helbredstillæg, skal der foretages en opgørelse af formuen på ansøgnings-tidspunktet, der baserer sig på den senest tilgængelige formueopgørelse og på grundlag af pensionistens egne oplysninger om den aktuelle formue.

Når et almindeligt helbredstillæg er tilkendt, fortsætter udbetalingen uden at der på ny skal sendes en ansøgning, medmindre formuen ved den årlige opgørelse pr. 1. januar overstiger formuegrænsen. Hvis formuen i løbet af året overstiger formuegrænsen, har det ingen betydning for den løbende udbetaling af helbredstillægget. Hvis en pensionist har fået afslag på helbredstillæg på baggrund af den årlige opgørelse af formuen, kan pensionisten anmode om genoptagelse af udbetaling af helbredstillæg i løbet af året, hvis det kan dokumenteres, at den samlede likvide formue ikke længere overstiger formuegrænsen. I det tilfælde kan udbetalingen af helbredstillæg påbegyndes med virkning fra tidspunktet for anmodningen. Betingelserne for at modtage ældrecheck og helbredstillæg er således i vidt omfang identiske, og en væsentlig del af pensionisterne, der modtager ældrecheck, antages også at modtage helbredstillæg.

Modellerne i denne undersøgelse tager udgangspunkt i, at tidspunktet for afgørelsen om berettigelse til ældrechecken flyttes til et senere tidspunkt på året. Hvis tidspunktet for formueopgørelsen for helbredstillæg ikke flyttes, men tidspunktet for afgørelse om ældrecheck flyttes, vil der blive brugt foretaget forskellige formueopgørelser ud fra forskellige årsopgørelser. Det må forventes at være forvirrende for en pensionist, der både modtager ældrecheck og helbredstillæg. Tidspunktet for den årlige formueopgørelse for helbredstillæg bør derfor flyttes, såfremt formueopgørelsen for ældrechecken flyttes.

For de pensionister, der søger om almindeligt eller udvidet helbredstillæg i løbet af året, ændres den nuværende retstilstand ikke, det vil sige formuen vil fortsat blive opgjort på ansøgningstidspunktet på baggrund pensionistens egne oplysninger om den aktuelle formue. Det vil desuden fortsat være muligt for en pensionist, der har fået afslag på helbredstillæg ved afgørelsen i april måned på grund af formuens størrelse, at søge om genoptagelse i løbet af året, hvis formuen ikke længere overstiger formuegrænsen.